

מסורת הש"ס

(א) פסחים ה"ה, (ב) פסחים ה"ה, ע"ש כלאים פ"ו מ"ח, ה"ה. ע"ש כלאים פ"ו מ"ח, (ג) קדושין טו: בברכות ו: י. מנחות ק"א, (ד) [לעיל ק"ג: וס"ג], (ה) שבת ק"ל. יבמות י"ד, (ו) [ג"ל ברוך בשבת], (ז) [בשורן איתא לטווסא], (ח) ע"ז לה., (ט) [אחד מחדת ומאחז רש"י], (י) [בז"ק עט: ובז"ב כג. איתא לין פורסין נישבין ליווים וכן ברש"י שם נישבין וכן בשמטה שנמשיות ובפר"ש המטה להרמב"ם והב"טורה והרמ"ם איתא נישבין ויש"ע ברש"י תענית י. ד"ה רישא ודע דרש"י בשבת ק"ל. לא תב שום דלא אלא תב רישא י"ד עופות וכן לעיל ד. פי' צ"ד ובשבת י: וז"ל רש"י ט"ז רישא פורס נישבין לנדר א"י כמכורות ודומה לו אין פורסין נשבין ליווים ובכן נב"י רש"י דכאן צ"ע ובמכורי ים סדר לנשבה פ"ו דב"ק [הארכתי בס"ד], (כ) צ"ל ויב פעמים שהפרי מוסף מאחז ומאשר והקשין והעץ שהיו מקודש כבר גדולין שז לא כ"י רש"י ורי"מ, (ל) [ויש"י מוס' פסחים כ"ד: ד"ה אחרת],

הגהות חב"ח

(א) במשנה העמודי בעור של קבה אם יש כז"ל וחיבת כשרה נמחק: (ב) תוס' ד"ה והיתה וכו' ה"א למעוטי היכל דלא:

הגהות מהר"י לנדרא

[א] רש"י ד"ה עווסא, פוה"ץ. נכתב על הגליון ע"י לעיל ד' סג ע"ה ברש"י ד"ה שדורי כפות ומ"ש על הגליון שם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה הוסף וכו' מאחזים דהימר והאחד של איסור כז"ל:

מוכפך רש"י

ולפרוך מה לכלאי הכרם בו'. וקא טלקא דעתך אלא נאכסין אלא גידוליה ולכן לא היתה להן שעת הכושר (פסחים כה.). זאת אומרת, מלגל פריך הכי ש"מ כלאי הכרם עיקרן נאסר. אף עיקר דמעה נמי יש עוף אף הוריעה נאכרת, אלא סבור משעת זריעה נאכרת, וכן משעתו, אכל ח"א להמניחה, דמינעין לפרושי מהי כלאי הכרם שכן לא היתה להן שעת הכושר משעה שזאל לכלאי, תאמר בצבר בחלב שהיתה לו שעת הכושר משעה שגל לכלל זה, דאם שוריה כל היום בחלב איט נאכר בקי, ומשני עיקרן נאכרי במשעורא ולא משמורע, וכמה מגומגומי ים כה, חדל דעמאל ללא מוסרי משום דאחמי לא בשר בחלב תשיב ליה וארי הוא כאלו זה לצד זה לצד, וכן כלאים כל זמן שלא נשרשו הרי הן כמנחין כדאל, ועוד כי אמר לעיל חמך בפסח יוכיח מיצני ליה למימר שהיתה לו שעת הכושר מתקשר חמך בפסח, והא לימא, ועוד דמנחתי רב שמעיה הוסף אין לא הוסף לא מכלל דליכא מאן דליק דלעמיה משעת זריעה אלא הוה טלקא דעמיה חוספת אין עיקר לא, ולשון עיקרן משמע דפרשישם, דלעשה תורה הוה הכי ליה למימר זאת אומרת כלאי הכרם כשהרשה נאכרי (שם), המעביר עצין נקוב בכרם. חרעים בתווי שכבר אמרו, הוסף האמת בכרם מאחזים, אחד מן המאחזים שיש בו עשוי, שמחלה היו בו קצ"ט שיעורים מתוספת ים בו מאחזים, אסורין, לפי שאין בתימר הראשון כדי לנטל המוספת האסור, שהערלה וכלאים אין בטלין אלא מחמתם של היתר לנד האיסור, לא הוסף מאחזים אלא פחות כל שהוא, מותר דיש בו כדי להעלות באלח מאחז ומאחזים, ובספרי יליף ליה מתרומה שעולה באלח ומאלה, וכלאים שכלל את אסוריו שאסורין בהנאה, כפל את עלייתן, ודוקא נקט נקוב דיונק מקרקע דרך אור (שם), לא הוסיף לא. אלאמה אין הוריעה נאכרת (שם), המולאה. גידולין (שם), הדורע. הראשון (שם), דורע ומקרקע. ככס, בההרשה. דכמכי הורע משמע שוף הוריעה נאכרת, מיהו קודם השרשה כמאן דמנחא כדאל דמי (שם), דורע ובא. קודם לכן, הוסיף אין לא הוסיף לא. דכמכי מלגה (שם), מה להלן כו' ומותר בהנאה. דכמכי לכלל תשליטן חומו (קדושין ט: בברכות י.), הוי בורחין עצים. בשבת, לעשות פחמין. לני יוים, כדי לעשות ברזל. אחמל של מילה, דקסבר ר"א מכשירי מלוא דוחין שבת כמלוא עמלא (יבמות יד.).

חדא מחדא. כגון ברש מילתא דבעי לאמרו מערלה לחודה פרכין

קולא וחומרלא ולא כל דהו: **חדא מסרתי**. כגון שהשכנו מה לערלה שכן לא היתה כו' וסייעתנו ראיית דברינו בדבר אחר כגון חמך

בפסח יוכיח פרכין אפילו כל דהו אם לא היה צידינו תשובה קולא וחומרלא שהשכנו מה לחמך בפסח שכן כרת והיה צידינו תשובה כל דהו השוה בשני המלמדין היינו משיבין אותה אע"פ שלא חזר דעין ולא בלנו להלך השוה: **אכל חדא מסלם**. כגון זו שאמרנו כלללים יוכיחו אי הדר דינא ואתי צמה צמה הגד דינא אם היה צידינו תשובת קולא וחומרלא להשיב על כללים כגון מה לכללים שכן כך וכך דליטריך מיהדר דינא ומיייתי צמה הגד פרכין כל דהו על מה הגד אכל כל כמה דלא הדר דינא לא פרכין כל דהו אפילו שוים בכולהו כך המדות מסורות צדינו מסתי: **ולפרוך מה לנלאי הכרם שכן לא היטה לפס שעת הכושר**. דקס"ד אין הוריעה נאכרת אלא הגידולים ולהם לא היתה שעת הכושר מעולם: **ואם אומרם**. מדלא פריך הכי ש"מ כללי הכרם עיקרן נאכר אפילו הוריעה עצמה נאכרת משנשרשה: **עיקרן**. השרשתן נאכרת ולוריעה הולאת היתה לה שעת היתר כל ימינה משבחה לעולם עד שנשרשה: **עצין נקוב**. חרעים צו והעצירו בכרם וכיון דנקוב הוא יונק מן הכרם: **הוסף מאחזים**. הוסף בתוך הכרם אחד ממאחזים שגדל הירק או גרעניי החרעים בתוכו דהו להו מלוא תשעיש ותשעה דהיתר וחלק המאחזים הוי איסור אסור וכל שכן אם הוסף יותר דכללי הכרם אין בטלים עד שיהו צו א' מאחזים דהימר והאחד (ומאחזים) של איסור: **לא הוסף**. מאחזים אלא פחות כל דהו וכגון שיש בתימר מאחזים צו דהוי איחו אחד ומאחזים ט' מותר: **ומלגה**. משמע מילוי ומוספתו: **וכסבי הורע**. דמשמע זריעה עצמה: **זרוע מעיקרו**. בתוך הכרם נאכר מיד כשהרשה: **זרוע ונא**. שהיה נשרש כבר בתימר חוץ לכרם צעין מלגה: **מסתיסין**. דקמתי בשר בחלב אסור בהנאה דלא כי האי תנא: **מה להן מוסר בהנאה**. דכמכי ביה [שמות כב] לכלל תשליטין אותו: **זאת אומרת, לכדשמואל**. חד לחלב ומתה וחד לרבות שליל וחד להוציא טמאה (לעיל דף ק"ג): **קסבר ר"ע כו'**. וכל הני גדי קראי יתירי ינינה לדרשה מדהוה ליה למיכתב בכולהו לא תבשל צמה

וכתב גדי שמע מינה לדרשה פרט לצמהה טמאה ולחיה ולעוף וחלב ומתה ממשמעותיה **גדל** משום נמי חלב ומתה ואי משום דלאסרי וקיימי ואין איסור חל על איסור לא לא כמיי ברזיא קסבר ר"א איסור חל על איסור הילכך חלב ומתה לא צריכי קרא לרצויי ואמו ממשמעותא וכן שליל: **מאי אינא צין ר"ע**. דנפקא ליה מגדי פרט לעוף וצין רבי יוסי הגלילי דנפקא ליה מבחלב אמו: **רבי יוסי הגלילי סבר היה דאורייתא**. דכל שהוא אסור משום נבלה מיהא צו בשר בחלב חוץ מן העוף שאין לו חלב אם: **עוף אינא צינייהו**. ר"ע דפריש דלזינו מן המורה שעת היתר צין רבי יוסי הגלילי דלא פריש האי לינשא שרי ליה לגמרי: **פניא נמי הכי**. דלרצוי יוסי הגלילי אפילו לית ליה בעוף: **רבי אליעזר**. אית ליה מכשירי מלוא דוחין את השבת צמלוא שדומה את השבת ואם אין לו אומל למולו בשבת כורמין עוים לעשות פחמין ועושין אומל [שבת ק"ג]. **רישנא**. לייד שפות רישנא לשון אין ^א פורסין רישבין ליווים: **ואו עווסא**. פוה"ץ: **בתנא' קנס**. חלזן קרוש שבתוך הקבה: **ושל נבלה**. בגמרא [ש"ס] פריך אטו דעובד כוכבים לאו נבלה היא: **המעמיד**. חלזן: **בעור הקבה**. דהוא בער: **אם**

דפשטיה הקמה צטרפה מיירי: **הבועמיד בעור שר קבה אם יש בה בו'**. דתרא בדגמארל מפרש טעמא דלאסרו גציות העובדי כוכבים מפני שמעמידין אותם בעור קבת נבלה מאי איריא נבלה אפילו כשרה נמי יש לומר דמשום בשר בחלב לא היו אסורין מספק משום דליכא אלא איסורא דרצנן דדךך צישול אסרה תורה:

ולא נאסר קודם השרשה והיתה לו שעת הכושר קודם השרשה: מתיב רב שמעיה כו' המעביר עצין נקוב בכרם כלומר עצין נקוב שיש בו זרע והוא כללים בכרם: אם הוסיף במאחזים כלומר שהוסיף בכרם במאה וחשעים וחשע חליקים כלומר בצבנות אצבנות המוספת משלים למאחזים הרי זה [אסור] עד שיהא במאחזים בכרם לבד תוספת הורע שהוא מאחזים ואחד: הוסיף ט' ודאי בשל לא הוסיף לא, וכיצד אמרת דנאסר משעת השרשה: אמר רבא תרי קראי כתיבי פן תקדש המלאה וכתוב הורע. כלומר המלאה משמע עד שחולית, הורע משמע משעה שיוורע הדוא משעת השרשה: הא כיצד זרוע מעיקרו בההרשה. כגון ^ב המעביר עצין בכרם דהוא זרוע מעיקרא זרוע ובא הוסיף אין לא הוסיף דלא כי האי תנא כו' כלומר מתניתין דקתני בשר בחלב אסור בהנאה דלא כי האי תנא. קא סבר ר' עקיבא איסור חל על איסור כו' כלומר ולא צריכי לכדשמואל בין ר' יוסי הגלילי לר' עקיבא איתא בינייהו חיה

כל הבשר פרק שמיני חולין

קמז.

חדא מתרתי אפיצו כל דהו פרכינן. משמע אע"ג דלא הדר דינא ואתי א"כ מיד כשאמר חמך בפסח יוכיח נפרוך שכן גדולי קרקע ושוב לא יוכל לומר כלאי הכרם יוכיח וי"ל דמתחלה היה יכול לומר חמך בפסח וכלאי

הכרם יוכיחו דהו להו תלתא ועוד דהוה מני למימר בשר תקרובת עבדות כוכבים יוכיח וכי תימא מה לתקרובת שכן מטמא הא דמטמא היינו מדרבנן כדפרשיט צפ"ק

(לעיל דף יג: ד"ה תקרובת).

עיקרן נאסר. משמע שאף הקשים והעץ נאסרין וכן משמע בפסק כל שעה (פסחים דף כו:): דלמרינן תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה או בקשים של כללי הכרם חדש יומין ותימה דנפסק האשה שנפלו לה נכסים (תמזות דף פ.ב) משמע דשרי גצי המוציא הוצאות על נכסי אשתו עבד רב יהודה עובדא בחצילי זמורות רב יהודה לטעמיה דלמר אכלה ערלה שביעית וכללים הרי זו חזקה פירוש דאז אינו יכול לאכול אלא זמורות וי"ל דקשין ועץ שהיו קודם שזרע כללים מותר עד שיוסיף מאחזים ט' ורוב פעמים שהפרי הוסף מאחזים ונאסרו הקשין והעץ שהיו מקודם כבר גדולין ושוב לא יוסיפו מאחזים אכל ודאי כל מה שגדל אחר שזרע כללים אסור אף הקשין והעץ: **והייתה להם שעת הכושר** קודם השרשה. הקשה הרב רבי

משה כהן דצפ"ק דמנחות (דף יד.) אמר אי ממסקה ישראל ה"א (ב) היכא דלא היתה להן שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרם והלא משמע דהיתה להן שעת הכושר וי"ל דהתם מיירי ציין שעושין ממנו נכסים למזבח דבעי שהיה ממסקה ישראל ואותו לא היה לו שעת הכושר דמה שגדל לאחר זריעת הכללים הוא אסור (ואותו לא היתה לו שעת הכושר) ומה שגדל קודם מותר ואינו נאכר כשהוסף מאחזים אלא משום תערובת שנמצער עס מה שגדל אח"כ והגרענינים שזרעו הוא דהיתה להן שעת הכושר: **מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה**. וי"א ע"כ דליכא למילף איסור הנאה צקל וחומר דלעיל קא סבר אין ג"ש למתא ויליף מיניה אף היתר הנאה והתא דלעיל סבר דאהני ג"ש ואהני ק"ו אי נמי משום דצההוא קרא דטרפה איירי נמי בקדשים שיאלו חוץ למחילתן כדלמר פרק צמה המקשה (לעיל דף סח:) דלאסרי אף צהנאה וגלי לן ק"י דילפינן מינייהו ור"ש דהכא סבר דפשטיה הקמה צטרפה מיירי: **הבועמיד בעור שר קבה אם יש בה בו'**. דתרא בדגמארל מפרש טעמא דלאסרו גציות העובדי כוכבים מפני שמעמידין אותם בעור קבת נבלה מאי איריא נבלה אפילו כשרה נמי יש לומר דמשום בשר בחלב לא היו אסורין מספק משום דליכא אלא איסורא דרצנן דדךך צישול אסרה תורה: **חיישין**

ולא נאסר קודם השרשה והיתה לו שעת הכושר קודם השרשה: מתיב רב שמעיה כו' המעביר עצין נקוב בכרם כלומר עצין נקוב שיש בו זרע והוא כללים בכרם: אם הוסיף במאחזים כלומר שהוסיף בכרם במאה וחשעים וחשע חליקים כלומר בצבנות אצבנות המוספת משלים למאחזים הרי זה [אסור] עד שיהא במאחזים בכרם לבד תוספת הורע שהוא מאחזים ואחד: הוסיף ט' ודאי בשל לא הוסיף לא, וכיצד אמרת דנאסר משעת השרשה: אמר רבא תרי קראי כתיבי פן תקדש המלאה וכתוב הורע. כלומר המלאה משמע עד שחולית, הורע משמע משעה שיוורע הדוא משעת השרשה: הא כיצד זרוע מעיקרו בההרשה. כגון ^ב המעביר עצין בכרם דהוא זרוע מעיקרא זרוע ובא הוסיף אין לא הוסיף דלא כי האי תנא כו' כלומר מתניתין דקתני בשר בחלב אסור בהנאה דלא כי האי תנא. קא סבר ר' עקיבא איסור חל על איסור כו' כלומר ולא צריכי לכדשמואל בין ר' יוסי הגלילי לר' עקיבא איתא בינייהו חיה

(א) נראה דל"ל הוסף אין כלומר אם הוסף לא נאכר לא הוסף לא. (ב) נראה דל"ל כגון שזרע בתוך הכרם דהוא זרוע מעיקרה כשהרשה זרוע וכן כגון המעביר עצין נקוב בכרם הוסף אין וכו'.

עין משפט רב מצוה

ק"ב א ב מ"י פ"ה מהל' כלאים ה"י"ג כג מוש"ע י"ד ס"י רלו סעי' ט ז:

ק"ב ג מ"י פ"ד מהל' תאכלות אסורות הל"ע ופ"ט הל"ז וע"י כהנאות וכו"מ וזל"מ סמג לאלוין קלד מוש"ע י"ד ס"ה ס"ה ס"ה:

תורה אור השלם

1. לא תורע ברמך בלאים פן תקדש המלאה הורע אשר תורע וכו'באות הקרם: דבריו תב ט לא תאכלו כל גבלה לגר אשר בשערך תתננה ואכלה או מוכר לגברי כי עם קדוש אתה לך אלהיך לא תבשל גיד בבלב אמה: דבריו יד כא

3. ואנשי קדש תהיון לי וישר בשרה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון שמות כב ל אהו:

לעזי רש"י

פוארין [פארין...]. טווס.

שיטה מקובצת

[א] אע"כ דאיכא למילף איסור הנאה בק"י כדלעיל, ג"כ ע"י תוס' מנחות ק"א ע"ב:

רבינו גרשום

אי מצין למיפרך כל דהו לא פרכין. כלומר ולא מצין למיפרך מה להצד השוה שבחן שכן גדולי קרקע הדוא פירכא לאו קולא וחומרא הוא: ולפרוך מה לכולהו שכן גדולי קרקע כלומר דערלה וחמך וכלאי הכרם: אלא אמר ריש לקיש חדא מחדא. כלומר כדבעין ומחמך קולא וחומרא פרכין כלומר לאו אית לן פירכא דמצין למיפרך מה לערלה שכן חמור כך וכן תאמר בבשר בחלב שקיל כך וכך הדא היא פירכא פרכין, אבל פירכא אחרנא לא כגון מה דלית וחומרא וקולא כגון מה לכולהו שכן גדולי קרקע דהיא לא קולא ולא חומרא: חדא מתרתי פרכין אפי' כל דהו. אע"כ דלא הדר דינא: חדא מחדא כגון הכא דמפקינן בשר בחלב דאסור בהנאה מתלת מערלה וחמך וכלאי הכרם אי הדר דינא ואתי מן הצד פרכין אפי' פירכא אחרנא אע"כ הכרם עיקרן נאסר כלומר משעה שיוורע עיקרין נאסר כלומר

(א) נראה דל"ל הוסף אין כלומר אם הוסף לא נאכר לא הוסף לא. (ב) נראה דל"ל כגון שזרע בתוך הכרם דהוא זרוע מעיקרה כשהרשה זרוע וכן כגון המעביר עצין נקוב בכרם הוסף אין וכו'.